

- економіко-екологічного розвитку Житомирщини.-Одеса-Житомир-Малин, 1997.-104 с.
- 30 Костриця М.Ю., Мокрицький Г.П. У просторі і часі.-Житомир, 1995.-206 с.; Копоть І.Є., Мокрицький Г.П. Віктор Косенко і Житомир.-Житомир, 1996.- 32 с.

- 31 Роль краєзнавства в духовному збагаченні особи//Матеріали обласної науково-практичної конференції/ Відп. редактор М.Ю.Костриця.-Житомир, 1998.-286 с.
- 32 II з'їзд Всеукраїнської спілки краєзнавців...-1997.-С. 35, 58.

ОСНОВНІ НАПРЯМИ РОБОТИ КЛУБУ "КРАЄЗНАВЕЦЬ" (До ХХ-річчя його діяльності)

Після занепаду краєзнавчої роботи в Україні в 30-ті роки з часом, в 60-70 роки, діяльність краєзнавців почалась відновлюватись в основному за рахунок державних установ і окремих розпорощених ентузіастів - шанувальників рідного краю, його історії.

Працівники відділу краєзнавчої роботи Харківської державної наукової бібліотеки (ХДНБ) ім.В.Короленка (тепер відділ україніки) Г.Каширина, Т.Шерстюк і В.Ярошик вирішили об'єднати зусилля окремих дослідників, що займалися краєзнавством з числа творчої інтелігенції-журналістів, істориків, педагогів в клуб "Краєзнавець".

Перше засідання клубу відбулося 13 травня 1978 року в відділі краєзнавчої роботи. На ньому, крім працівників відділу, були присутні М.Дяченко, Л.Стрековський, І.Марченко, В.Кисіль, Б.Заскальнов, Б.Гольдін. Було складено план роботи й накреслені основні засади діяльності клубу з врахуванням досвіду інших бібліотек.

На сьогодні клуб об'єднує більше 100 осіб, різних за фахом, рівнем освіти, віком, закоханих в історію рідного краю - Слобожанщину. Він став одним з найпрестижніших культосвітніх організацій в області, куди з радістю йдуть і академіки, і студенти, і домашні господарки.

Робота клубу здійснювалась по таких основних напрямках: наукові дослідження, просвітницька робота, участь у громадському житті, популяризація матеріалів про Слобожанщину, виховна робота серед молоді, виступи з лекціями в різних колективах і органах масової інформації.

На щомісячних засіданнях (читаннях), яких з 1978 року відбулося більше 230, розглядалися питання з таких тем: історія минулого краю, охорона пам'яток історії та культури, діяльність і життя видатних земляків, дослід-

ження шляхів походу князя Ігоря, річки Харківщини, садово-паркова архітектура, екологічні проблеми краю, історія деяких міст і сіл Харківщини, історія української і російської літератури, пов'язаної з Харковом, театральне й музичне життя Харкова революційні події у Харкові й на Україні, харківське підпілля і битви за Харків в роки Великої Вітчизняної війни, історія науки, авіації, народної освіти, суспільного життя, преси, міського транспорту, жіночої медичної освіти; декабристи Росії і України, видавнича діяльність минулого, знамениті садиби України й Росії, архітектурні пам'ятки Прибалтики, охорона природи й навколишнього середовища, проблеми озеленення міста, історія храмів області і їх зодчі, розвиток фотографії в країні, етнографія Слобожанщини, відродження харківських церков, топоніміка міста, увічнення пам'яті видатних харків'ян, історія краєзнавства й ін.

Назвемо основні теми читань останнього десятиліття: перебування родини Грот на Україні, історія Червоного козацтва, створення фольклорного ансамблю "Слобожанин", реставрація культових споруд, екологія та духовне життя, нові досягнення харківських археологів, архітектура Вірменії, архітектура Харкова, історія будівництва Держпрому, діяльність товариства "Меморіал", родина Алчевських і Харків, розвиток генетики в Харкові, родові мастки Петербурга, перший радянський уряд України, історія історико-філологічного товариства, перші фотоательє в Харкові, історія Харківського художнього музею, з історії Слобожанської кухні, з історії книгодрукування в Харкові, внесок ХДНБ ім.В.Г.Короленка у розвиток національної культури і створення національної бібліографії, історія харківського колегіуму, історія села Старий Мерчик, про пам'ятник І.Д.Сірку в Мерефі, репресовані священнослужителі

Слобожанщини, підземні ходи Харкова, історія Інституту охорони здоров'я, дитинства та материнства, пошуки місць поховань загиблих воїнів, репресії серед харківських вчених-фізиків, історія писанкарства, Харківський Малий театр, побут Слобожанщини - костюми, вишиванки, історія розробки водневої бомби, історія Московського району Харкова, про роботу Харківського обласного архіву, історія міста Південний, історія ХЕМЗу, Пархомівська "Третяковка", історія театру-студії "Березіль", творчість художниці Н.Вербук, історія родини Перебініних, топоніміка Валківщини, історія Харківського інституту народної освіти, УФПІ - коліска вітчизняної ядерної фізики, кустарні промисли Харкова, історія селища Караван, харківський землероб О.Колесов, партизанський рух на Харківщині, музей природи ХДУ, народний музей заводу ім.Малишева, ректори ХДУ, із історії картографії, німецький клуб у Харкові, Валкам - 350 років, традиційна культура Слобожанщини, історія харківських театрів, 110 років ХДНБ ім.В.Короленка й інші. Клуб підтримує тісні стосунки з краєзнавчими закладами, осередками освіти і культури: музеями, архівами, вузами, шкільними установами, з товариствами "Просвіта", "Спадщина", "Меморіал", охорони пам'яток історії та культури, клубами книголюбів і писанкарів.

Члени клубу приймають участь у проведенні до належного вигляду поховань діячів науки, культури, мистецтва, жертв репресій, голодомору, фашистських душогубок, в обстеженні меморіальної частини 13-го міського кладовища, беруть участь в роботі різних комісій: топоніміки, охорони природи, екології, обласного Комітету ветеранів Великої Вітчизняної війни, обласної Ради бувших партизан і підпільників, проводять пошукову роботу по темі "Ніхто не забутий, ніщо не забуте".

У відділі україніки створено картотеку і понад 20 фотоальбомів, де зібрано довідкові матеріали з історії Харкова, його вулиць, пам'яток архітектури, діяльності видатних людей краю. Члени клубу надають велику допомогу бібліотеці ім.В.Короленка, зокрема відділу україніки в їх роботі.

У відділі зберігаються рукописні спогади краєзнавців про історичні події у нашому місті та особисті архіви В.Смоленського, В.Рибалова, П.Романова, Б.Інгора, М.Коржа та інших.

Активну участь краєзнавці брали у загальноміських заходах: Шевченківських днях у Харкові, Сковородинівських святах, ювілеях Гната Хоткевича, Лесі Українки, фольклорних святах в Інституті мистецтв ім.І.Котляревського "Слобожанській музі" і "Слобожанському великодні", проведенню благодійних заходів по збору коштів на пам'ятники Г.Сковороді, І.Сірку, меморіал в Дробицькому яру. Краєзнавці сприяли створенню Державного літературного

музею, громадських історико-краєзнавчих музеїв в школах, технікумах, ВТУ, приймали участь в наукових конференціях, семінарах, диспутах "за круглим столом", в створенні тома "Харківська область" з серії "Історія міст і сіл УРСР" за редакцією академіка П.Тронька, в підготовці видання "Книги пам'яті України", в розробці нових туристично-екскурсійних маршрутів тощо.

Активно діють краєзнавчі осередки при Будинку вчених, Обласній станції юнацького туризму й краєзнавства, при школах Харкова й області, зокрема в Бабах і Будах.

Чимало краєзнавців є авторами досліджень і публікацій в пресі. За цей 20-річний період видані книги краєзнавців: І.Ю.Саратова, О.Ю.Лейбфрейда, І.Я.Лосієвського, М.М.Сапни, О.О.Проскурніна, І.Т.Артеменка, О.М.Куделка, С.І.Посохова, П.В.Губського, В.А.Ломакіна, М.Є.Беляєва, В.Д.Берліна, П.П.Василенка, М.Ф.Гетьманця, М.О.Красікова, Ю.М.Ранюка, В.П.Рудька, Б.А.Бондаренка, І.В.Мельницької, М.М.Сафарова, К.Кеворкяна, М.М.Гладкова, К.Русинова, З.Сагалова, Г.Семенова, М.Бабусенка, І.Гур'євой, П.Шпари, З.Нестеренко й інших.

В клубі проведено творчі вечори письменників, художників, композиторів, артистів, виступи відомих вчених, мистецьких гуртів, писанкарів.

Відділ україніки ХДНБ ім.В.Короленка, разом з клубом "Краєзнавець" за значний внесок у розвиток українського краєзнавства, за багаторічну краєзнавчу роботу нагороджений республіканською премією ім.Д.І.Яворницького за 1993-й рік.

Група ентузіастів (В.С.Колодяжний, Н.П.Акімова, Г.Р.Гуріна, П.М.Гаркуша й інші) щороку здійснюють екскурсійні походи по історичних місцях Харківщини й інших областей. Це примушує жителів тих місцевостей приділяти більше уваги до цінностей свого краю і їх охорони. З пошаною слід назвати краєзнавців: Т.Безрукову з Буд, Г.Яковенку з Бабаїв, збирача матеріалів про Г.С.Сковороду, рід Щербиніних, партизанів району і, особливо, згадати Олександра Роденка - завідувача відділу культури Харківської райдержадміністрації, великого працелюба, краєзнавця, збирача фольклору, який власними силами, з допомогою трьох синів і дружини спорудив пам'ятник Г.Сковороді біля криниці в Бабах, а в с.Борисівці, де народився Д.Яворницький - пам'ятник славетному історичному, який самотужки впродовж трьох років споруджував Роденко. Його зусиллями упорядкується городище Донець біля Карацівки, садиба з могилами митців Бенуа-Лансере-Серебрякової в Нескучному, відкрита садиба-музей Г.Хоткевича в селищі Високий. Останніми днями наш почесний краєзнавець Олександр Юрійович Лейбфрейд подарував

Харкову фототеку з 15 тисячами слайдів, на яких зображені архітектурні шедеври міста, області, України, багатьох країн світу. Дарунок зберігається в фондах музею Державної Академії міського господарства. Бажано мати таку фототеку також і в фондах бібліотеки ім.В.Короленка.

Ми з великою пошаною повинні згадати про краєзнавців, які протягом останнього часу пішли з життя, залишивши добру пам'ять своїми виступами в нашому клубі, публікаціями, книгами. Це: Безхутрий Микола, Дмитрієва Вероніка, Жаботинський Василь, Заскальков Борис, Калачов Ювеналій, Кисіль Владислав, Маяк Ганна, Мігачова Євгенія, Радкова Олена, Смоленський Володимир, Строковський Леонід, Тихомирова Тетяна, Тін Олексій, Федоров Михайло, Хорцева Клавдія, Черкай Олег, Чернова Маріанна, Кирсанов Володимир, Шпара Петро, Шкварко Іван, Пілін Олександр, Артеменко Іван, Романов

Павло, Інгер Борис, Гельфандбейн Григорій, Чичибабін Борис, Сердюк Олександр, Черкашин Роман й інші.

На зміну старшому поколінню краєзнавців прийшла молодь. Ми раді успіхам С.Посохова, А.Акимової, П.Черномаза, О.Хорошковатого, О.Парщика й ін.

Перед клубом краєзнавців, як перед громадською організацією стоять великі творчі плани по проведенню нових досліджень, наукових пошуків, нових зустрічей з цікавими людьми, повсякденне піклування про охорону пам'яток історії і культури, по відтворенню історії як існуючих, так і зниклих поселень, в участі перевидання "Історії міст і сіл Харківської області", потреба в якому назріла.

Побажаємо дружньому колективу харківських краєзнавців успіху в здійсненні запланованих звершень.

Микола Корж

